

Egzekucja sądowa z kryptowalut

Grzegorz Kamieński

Egzekucja sądowa z kryptowalut

Grzegorz Kamieński

PRACTICA

Sopot 2026

Seria PRACTICA

Recenzent: prof. dr hab. Marek Świerczyński

Redaktor prowadząca: Izabela Pałasz-Alwasiak

Wydawca:

Currenda sp. z o.o.
al. Niepodległości 703A
81-853 Sopot
tel./faks: 58 550 38 75
www.sklep.currenda.pl

© Copyright by
Currenda spółka z o.o.

ISBN: 978-83-68712-12-4 (książka w oprawie miękkiej)

ISBN: 978-83-68712-16-2 (e-book)

Sopot 2026

Spis treści

Wykaz skrótów	7
Wprowadzenie	9
Rozdział 1. Cele egzekucji sądowej.....	15
1.1. Zagadnienia ogólne	15
1.2. Definiowanie celów egzekucji sądowej w nauce prawa.....	18
Rozdział 2. Powstanie i rozwój kryptowalut	33
2.1. Geneza idei kryptowalut	33
2.2. Manifest Satoshi'ego Nakamoto.....	40
2.3. Ogólna charakterystyka kryptowalut i perspektywy rozwoju	56
Rozdział 3. Global Code of Enforcement jako propozycja międzynarodowego standardu prowadzenia egzekucji sądowej z aktywów cyfrowych....	63
3.1. Międzynarodowa Unia Komorników Sądowych (UIHJ)	63
3.2. Propozycja harmonizacji prawa egzekucyjnego w pracach nad Global Code of Enforcement.....	64
3.3. Propozycje rozwiązań dotyczących egzekucji z kryptowalut zamieszczone w Global Code of Enforcement	73

Rozdział 4. Egzekucja sądowa z kryptowalut w Polsce...	83
4.1. Charakter prawny kryptowalut w polskim prawie prywatnym	83
4.2. Definiowanie kryptowaluty w orzecznictwie sądowym	117
4.3. Kryptowaluta jako przedmiot egzekucji sądowej	124
4.3.1. Kryptowaluta jako dobro cyfrowe.....	131
4.3.2. Kryptowaluta jako pieniądz prywatny	138
4.3.3. Prowadzenie egzekucji z kryptowalut.....	153
Rozdział 5. Wnioski końcowe	171
Zakończenie.....	179
Bibliografia.....	183
Indeks tematów.....	209

Wykaz skrótów

CBDC	Central Bank Digital Currency – cyfrowa waluta banku centralnego
GCE	Global Code of Enforcement – Globalny Kodeks Egzekwowania Prawa, przygotowany pod egidą Union of Judicial Officers (UIHJ) w maju 2024 r.
k.c.	ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, Dz.U. z 1964 r. nr 16, poz. 93 ze zm.
k.p.	ustawa z dnia 26 czerwca 1964 r. – Kodeks pracy, Dz.U. z 1974 r. nr 24, poz. 141 ze zm.
k.p.c.	ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, Dz.U. z 1964 r. nr 43, poz. 296 ze zm.
k.r.o.	ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U. z 1964 r. nr 9, poz. 59 ze zm.
MiCA	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/1114 z dnia 31 maja 2023 r. w sprawie rynków kryptoaktywów oraz zmiany rozporządzeń (UE) nr 1093/2010 i (UE) nr 1095/2010 oraz dyrektyw 2013/36/UE i (UE) 2019/1937, Dz.U.UE.L.2023.150.40.
ObrIFinU14	ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi, t.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 94

PrBank	ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe, t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1646 ze zm.
TerroryzmU	ustawa z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 644
TFR	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/1113 z dnia 31 maja 2023 r. w sprawie informacji towarzyszących transferom środków pieniężnych i niektórych kryptoaktywów oraz zmiany dyrektywy (UE) 2015/849, Dz.U.UE.L.2023.150.I.
UIHJ	Union of Judicial Officers – Międzynarodowa Unia Komorników Sądowych

Skróty tytułów czasopism

MoP	Monitor Podatkowy
PE	Problemy Egzekucji
PiP	Państwo i Prawo
PPE	Przegląd Prawa Egzekucyjnego
PPH	Przegląd Prawa Handlowego
PPP	Przegląd Prawa Publicznego
Prok. i Pr.	Prokuratura i Prawo
PS	Przegląd Sądowy
ZNUJ	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego

Wprowadzenie

Celem niniejszej monografii jest analiza zagadnień związanych z prowadzeniem egzekucji sądowej z kryptowalut. Już samo pojęcie „kryptowaluta” budzi wątpliwości w piśmiennictwie¹. Termin ten często jest bowiem zamiennie stosowany z takimi pojęciami, jak: „waluta wirtualna”², „cyberwaluta” czy „waluta internetowa”³. Z kolei niektórzy przedstawiciele nauki przyjmują, że termin „waluta wirtualna” należy uznać za pewnego rodzaju metapojęcie w stosunku do dwóch terminów: „kryptowaluta” i „cyberwaluta”, obejmujące zarówno kryptowaluty, jak i inne środki rozliczeń za dobra i usługi, np. mile lotnicze, kupony internetowe oraz mobilne, czy nawet tzw. IOU, czyli nieformalne dokumenty potwierdzające istnienie zobowiązań⁴. Używa się także zamiennie pojęć: „kryptowaluta” i „token płatniczy”⁵. Współcześnie coraz częściej pojawia się określenie „kryptoaktywo”, co sprawia, iż zyskuje na znaczeniu pogląd, że kryptowaluta to pojęcie wchodzące w zakres definicji pojęcia „kryptoaktywo”⁶.

¹ Szeroko na ten temat – zob. np.: K. Stolarski, *Prawny i podatkowy status walut wirtualnych w kontekście wprowadzenia do prawa polskiego definicji legalnej waluty wirtualnej*, MoP 2018, nr 9, s. 28. W piśmiennictwie europejskim – zob. np.: T. Rodríguez de las Heras Ballell, *The Emergence of Principles and Best Practices on Digital Assets: Proprietary Rights, and Enforcement*, „European Journal of Risk Regulation” 2024, s. 1 i n.

² Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 11 lipca 2023 r., I SA/Gd 342/23, LEX nr 3589936.

³ Tak np.: J. Przyłuska-Schmitt, *Bitcoin – intrygująca innowacja*, „Bank i Kredyt” 2016, nr 47(2), s. 139.

⁴ Tak np.: A. Piotrowska, *Bitcoin. Płatnicze i inwestycyjne zastosowania kryptowaluty*, Warszawa 2018, s. 11 i n.

⁵ Stanowisko Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego w sprawie wydawania i obrotu kryptoaktywami z dnia 10 grudnia 2020 r., s. 12, https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Stalowisko_UKNF_ws_wydawania_i_obrotu_kryptoaktywami_71794.pdf [dostęp: 18.10.2025].

⁶ D. Ślażyńska-Kluczek, *Kryptoaktywa – podejście kluczowych regulatorów europejskich*, „Nauki Ekonomiczne” 2022, t. 35, s. 104.

Uznać należy więc, iż od momentu wejścia w życie rozporządzenia MiCA kryptowaluta została uznana za rodzaj kryptoaktywa⁷.

Kryptoaktywo jest z kolei rozumiane jako „cyfrowe odzwierciedlenie relacji zachodzących pomiędzy uczestnikami sieci DLT, któremu w ramach tej sieci można przypisać uprawnienia o zróżnicowanym charakterze, w tym np. uprawnienia o charakterze majątkowym. Z tego też względu może być ono akceptowane przez inne podmioty rynkowe oraz stać się między tymi podmiotami przedmiotem obrotu jako zapisane z wykorzystaniem zabezpieczeń kryptograficznych przy wykorzystaniu technologii DLT (w tym blockchain), w ramach którego wiązka uprawnień związana z kryptoaktywem może przybrać postać określaną jako token”⁸, albo też jako cyfrowe odzwierciedlenie wartości lub prawa, które da się przenosić i przechowywać w formie elektronicznej z wykorzystaniem technologii rozproszonego rejestru lub podobnej technologii⁹.

W związku z powyższymi rozbieżnościami warto podjąć próbę zdefiniowania pojęcia „kryptowaluta” jako przedmiotu egzekucji sądowej. Problematyczne jest bowiem samo rozumienie „kryptowalut” w różnych gałęziach prawa¹⁰. O ile bowiem na gruncie prawa publicznego pojawiają się definicje legalne „kryptowaluty”¹¹, o tyle

⁷ O. Nowicki, *Enforcement Seizure of Cryptocurrency Using Bitcoin as an Example*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2025, nr 4, pkt 2.2.

⁸ Stanowisko Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego w sprawie wydawania i obrotu kryptoaktywami z dnia 10 grudnia 2020 r., s. 7, https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Stanowisko_UKNF_ws_wydawania_i_obrotu_kryptoaktywami_71794.pdf [dostęp: 18.10.2025].

⁹ Art. 3 ust. 1 pkt 5 MiCA.

¹⁰ Szeroko na ten temat – zob. np.: Ł. Pasternak, *Kryptowaluta i pieniądz wirtualny jako przedmiot przestępstwa z art. 310 § 1 k.k.*, Prok. i Pr. 2017, nr 4, s. 7 i n.

¹¹ P. Katner, *Prawo do jednostki kryptowaluty – uwagi de lege lata, prawno porównawcze i de lege ferenda*, „Białostockie Studia Prawnicze” 2025, vol. 30, nr 3, s. 75. Co do krytyki tychże definicji – zob. np.: P. Budner, *Zjawisko kryptowalut w prawie polskim*, „Młody Jurysta” 2021, nr 1, s. 29 i n.

w prawie prywatnym nadal brak konsensusu co do tego, czym one są. Z uwagi jednak na swój zakres, niniejsza monografia zostanie – na ile to możliwe – ograniczona do analizy tematu na gruncie prawa prywatnego.

Egzekucja sądowa z kryptowalut nie została odrębnie uregulowana w przepisach ustawy z dnia 23 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego¹², stąd też pojawiające się w doktrynie wątpliwości co do dopuszczalności prowadzenia egzekucji z kryptowalut, albo też poszukiwanie podstaw prawnych, pozwalających na realizację tego rodzaju egzekucji¹³. Podstawą tych rozterek wydaje się być nie do końca uregulowany status prawny kryptowalut¹⁴. Warto więc rozważyć, czy aktualne rozwiązania prawne są wystarczające do skutecznego prowadzenia egzekucji z kryptowalut, czy też należałoby dokonać stosownych zmian ustawowych, choćby poprzez odrębne uregulowanie prowadzenia egzekucji z kryptoaktywów.

Jako społeczeństwo funkcjonujemy obecnie w dobie znaczących przemian, które są związane z postępującą (czy wręcz – galopującą) cyfryzacją. Zmiany te wywierają również ogromny wpływ na prawo. W piśmiennictwie podkreśla się, że zjawisko to oddziałuje na prawo dwojako: z jednej strony, cyfryzacja staje się przedmiotem regulacji prawa (obejmując np. takie zagadnienia, jak własność aktywów cyfrowych, odpowiedzialność za systemy autonomiczne czy osobowość prawna sztucznej inteligencji),

¹² T.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1568.

¹³ Szeroko na ten temat – zob. np.: M. Marcinkowska, *Egzekucja komornicza z kryptowalut*, PPH 2021, nr 6, s. 12 i n., i przywołana tam literatura.

¹⁴ Zob. np.: K. Zacharzewski, *Bitcoin jako przedmiot stosunków prawa prywatnego*, „Monitor Prawniczy” 2014, nr 21, s. 1132 i n.; J. Szewczyk, *O cywilnoprawnych aspektach bitcoina (cz. 1)*, „Monitor Prawniczy” 2018, nr 5, s. 243 i n.; K. Stolarski, *Prawny i podatkowy...*, s. 28; Stanowisko Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego w sprawie wydawania i obrotu kryptoaktywami z dnia 10 grudnia 2020 r., https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Stalowisko_UKNF_ws_wydawania_i_obrotu_kryptoaktywami_71794.pdf [dostęp: 18.10.2025].

z drugiej strony, samo prawo ulega cyfryzacji, co wpływa na wykorzystywanie technologii cyfrowych w postępowaniu sądowym, w tym w procesie stosowania, wykładni, czy też egzekwowania prawa¹⁵.

Z każdym rokiem waluty wirtualne stają się coraz popularniejsze i odgrywają coraz istotniejszą rolę w obrocie gospodarczym. Ministerstwo Finansów podaje, że ponad 18% Polaków jest posiadaczami kryptowalut¹⁶. Choć na pierwszy rzut oka nie wydaje się to dużo, to jednak 3 miliony Polaków inwestujących w kryptowaluty to więcej, aniżeli jest otwartych rachunków maklerskich¹⁷. W doktrynie prawa handlowego zwraca się uwagę nie tylko na zwiększone zainteresowanie tą tematyką, ale również na narastające problemy – zarówno natury teoretycznej, jak i praktycznej¹⁸.

Zagadnienie egzekucji sądowej z kryptowalut nie doczekało się do tej pory odrębnej analizy monograficznej. Rozwój tej formy waluty wirtualnej wymaga dokonania analizy przedmiotowego zagadnienia. Jednocześnie niniejsza monografia ograniczona zostaje wyłącznie do rozważań odnoszących się do kryptowalut, albowiem

¹⁵ K. Pranevičienė, M. Sadzevičius, N. Gaubienė, *Recovery of Digital Assets and Cryptocurrencies in Civil Enforcement Proceedings: Key Challenges*, „Prawo i Więź” 2025, nr 2(55), s. 211; J. Oster, *Code Is Code and Law Is Law – The Law of Digitalization and the Digitalization of Law*, „International Journal of Law and Information Technology” 2021, nr 29(2), s. 101 i n.

¹⁶ Dane przywołane za: <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Demokraci-glosowali-z-republikanami-Trzy-ustawy-w-sprawie-kryptowalut-przyjete-przez-Kongres-8980800.html> [dostęp: 19.07.2025]. Podobne dane podaje raport „Jak Polacy inwestują w kryptowaluty? Edycja 2025” autorstwa platformy analityczno-badawczej UCE RESEARCH i kantoru kryptowalut Ariio, cyt. za: <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Globalni-gracze-bija-sie-o-Polske-Kluczowy-rynek-kryptowalut-w-regionie-8980237.html> [dostęp: 19.07.2025].

¹⁷ Dane przywołane za: M. Knittel, *Kryptowaluty biją rekordy w Polsce. Rachunki maklerskie nie mają szans*, „Strefa Biznesu” z dn. 6 maja 2025 r., <https://strefabiznesu.pl/kryptowaluty-bija-rekordy-w-polsce-rachunki-maklerskie-nie-maja-szans/ar/c3p2-27512835> [dostęp: 18.10.2025].

¹⁸ M. Wnęk, *Bitcoin a środek płatniczy*, PPH 2022, nr 12, s. 43.

w związku z dynamicznym rozwojem wykorzystania technologii blockchain – lub ujmując szerzej: technologii rejestrów rozproszonych (DLT) – do emisji i obrotu kryptoaktywami, próba opisanie egzekucji z wszystkich istniejących w obrocie prawnym aktywów cyfrowych z góry skazana jest na niepowodzenie. Wynika to choćby z faktu, iż nie jest możliwe pełne i wyczerpujące wyliczenie wszelkich istniejących w obrocie gospodarczym rodzajów kryptowalut¹⁹.

Publikacja obejmuje pięć rozdziałów. W rozdziale pierwszym opisane zostały podstawowe zagadnienia związane z celami egzekucji sądowej. Rozdział drugi omawia powstanie i rozwój kryptowalut. Rozdział trzeci zawiera analizę rozwiązań w zakresie egzekucji z aktywów cyfrowych, jakie zostały zaproponowane w Global Code of Enforcement. Rozdział czwarty przedstawia aktualne uregulowania egzekucji z kryptowalut na podstawie regulacji krajowych. Rozdział piąty zawiera wnioski końcowe oraz postulaty *de lege ferenda*.

Celem niniejszych badań, mających charakter teoretyczno-prawny, było przyjrzenie się aktualnie obowiązującym rozwiązaniom prawnym w zakresie egzekucji z kryptowalut w polskim porządku prawnym i zaproponowanie rozwiązań, które mogłyby przyczynić się do poprawienia skuteczności tego sposobu egzekucji.

¹⁹ Zob. Stanowisko Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego w sprawie wydawania i obrotu kryptoaktywami z dnia 10 grudnia 2020 r., https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Stnowisko_UKNF_ws_wydawania_i_obrotu_kryptoaktywami_71794.pdf [dostęp: 18.10.2025]. Przy czym celem niniejszej pracy nie jest szczegółowa analiza różnic pomiędzy wszystkimi istniejącymi aktualnie kryptowalutami, stąd też posługuję się pojęciem „kryptowaluta” bez zagłębiania się w szczegółowe różnice pomiędzy nimi. Jednocześnie warto podkreślić, że funkcjonuje około 10.000 różnego rodzaju kryptowalut. Szeroko na ten temat – zob. np.: U. Poszumaska, *Jakie są rodzaje kryptowalut? Przewodnik dla początkującego inwestora*, <https://crypto-news.com/pl/academy/rodzaje-kryptowalut/> [dostęp: 16.01.2026].

Postępująca cyfryzacja powoduje bowiem, że coraz rzadziej będziemy mieli do czynienia z podstawowymi sposobami egzekucji, a na znaczeniu zyska choćby egzekucja z aktywów cyfrowych²⁰, walut cyfrowych (CBDC)²¹, czy też pieniądza prywatnego²².

²⁰ Zagadnienie aktywów cyfrowych omawia np. P. Szulewski, *Śmierć 2.0 – problematyka dóbr cyfrowych post mortem* [w:] *Non omnis moriar. Osobiste i majątkowe aspekty prawne śmierci człowieka. Zagadnienia wybrane*, t. 2, red. nauk. J. Gołaczyński, J. Mazurkiewicz, J. Turłukowski, D. Karkut, Wrocław 2015, s. 731 i n.

²¹ Zagadnienie CBDC omawia np. M. Nowakowski, *Wybrane zagadnienia prawno-regulacyjne dla walut cyfrowych banków centralnych (CBDC) w ujęciu krajowym i międzynarodowym*, „Prawo Mediów Elektronicznych” 2021, nr 4, s. 9 i n.

²² Zagadnienie pieniądza prywatnego omawia np. P. Marszałek, *Pieniądz państwowy vs pieniądz prywatny*, „Prace Naukowe UE we Wrocławiu” 2009, nr 39, s. 221 i n.

Rozdział I

Cele egzekucji sądowej

1.1. Zagadnienia ogólne

Omawianie celów egzekucji sądowej należy rozpocząć od przypomnienia, że postępowanie egzekucyjne to prawnie zorganizowane działanie organów egzekucyjnych z udziałem zainteresowanych podmiotów, które ma na celu skuteczne urzeczywistnienie konkretnej normy prawnej, ustalonej w tytule egzekucyjnym, poprzez doprowadzenie za pomocą środków przymusu do uzyskania przez wierzyciela świadczenia należnego mu od dłużnika²³. Z kolei egzekucja sądowa polega na zastosowaniu przez powołane do tego organy egzekucyjne przewidzianych prawem środków przymusu w celu uzyskania od dłużnika należnego wierzycielowi świadczenia ustalonego w odpowiednim akcie (tytule wykonawczym albo tytule egzekucyjnym)²⁴.

Należy także mieć na uwadze, że pojęcie „postępowanie egzekucyjne” możemy ujmować w sensie *largo* oraz *stricto*. Postępowanie egzekucyjne w szerokim znaczeniu obejmuje postępowanie klauzulowe, właściwe postępowanie egzekucyjne oraz postępowanie podziałowe. Natomiast postępowanie egzekucyjne w ścisłym znaczeniu oznacza wyłącznie postępowanie ukierunkowane na przeprowadzenie egzekucji²⁵.

Postępowanie
egzekucyjne
a egzekucja

²³ Z. Szczurek [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. Z. Szczurek, Warszawa 2005, artykuł 758, Nb 2.

²⁴ A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2019, s. 23 i n.

²⁵ G. Kamiński, *Egzekucja z wynagrodzenia za pracę*, Sopot 2022, s. 11 i n. Szeroko na ten temat – zob. np.: K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *Postępowanie zabezpieczające*

Cele i funkcje postępowania

Wątpliwości może budzić także relacja pojęć „celu” i „funkcji” danego postępowania – zagadnienie to jest przedmiotem wielu wątpliwości wyrażanych w piśmiennictwie²⁶.

W piśmiennictwie spotkać można zasadniczo trzy główne poglądy dotyczące pojmowania „celu” i „funkcji” postępowania cywilnego. Według pierwszego z nich należy dokonać dystynkcji pomiędzy tymi pojęciami. Jak pisze K. Flaga-Gieruszyńska: „Wobec braku definicji legalnej swoistej dla prawa cywilnego procesowego na wstępie trzeba odnieść się do znaczenia tych pojęć w języku potocznym. Słownik języka polskiego przez »funkcję« rozumie prace, obowiązki, które ktoś ma wykonać; rolę, zadanie czegoś; »zadanie« to coś, co należy wykonać, osiągnąć; »cel« – to, do czego się dąży, co chce się osiągnąć,

i egzekucyjne. System Postępowania Cywilnego. Tom 8, red. K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2021, s. 205 i n.; P. Telenga, *Uwagi o przedmiocie postępowania egzekucyjnego i egzekucji sądowej* [w:] *Sine ira et studio. Księga jubileuszowa dedykowana Sędziemu Jackowi Gudowskiemu*, red. T. Ereciński, P. Grzegorzczak, P. Weitz, Warszawa 2016, s. 603 i n.; P. Pogonowski, *Sądowe postępowanie egzekucyjne. Podstawowe założenia systemowe na tle rozwiązań państw obcych*, „Przegląd Legislacyjny” 2006, nr 6, s. 9 i n.; W. Siedlecki, *Realizacja ochrony cywilnoprawnej jednostki w postępowaniu egzekucyjnym*, ZNUJ 1979, nr 85, s. 70 i n.; T. Zembrzusi, *Funkcje i cele egzekucji sądowej* [w:] *Symbolae Andreae Marciniak dedicatae. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Andrzejowi Marciniakowi*, red. J. Jagiela, R. Kulski, Warszawa 2022, s. 815 i n.; J. Studzińska, *Wzczęcie postępowania egzekucyjnego i inne czynności egzekucyjne* [w:] *Postępowanie egzekucyjne, komornicy sądowi, koszty egzekucyjne*, red. nauk. J. Gołaczyński, Warszawa 2019, s. 179 i n.

²⁶ Zob. np.: W. Sawczuk, *O celach i funkcjach postępowania cywilnego procesowego i nieprocesowego (niespornego)* [w:] *Symbolae Vitoldo Broniewicz dedicatae: księga pamiątkowa ku czci Witolda Broniewicza*, red. A. Marciniak, Łódź 1998, s. 313 i n.; M. Borucka-Arctowa, *Spółeczne funkcje prawa formułowane w doktrynie, ustawodawstwie i orzecznictwie* [w:] *Spółeczne poglądy na funkcje prawa*, red. M. Borucka-Arctowa, Wrocław 1982, s. 8; K. Korzan, *Postępowanie nieprocesowe*, Warszawa 2004, s. 27 i n.; T. Zembrzusi, *Funkcje i cele egzekucji sądowej...*, s. 815 i n.; K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. System Postępowania Cywilnego. Tom 8*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2021, s. 219 i n.; J. Jagiela, *Tymczasowa ochrona prawna w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2007, s. 197 i n.; M. Walasik, *Analogia w prawie procesowym cywilnym*, Warszawa 2013, s. 129 i n.; R. Kulski, *Cel i funkcje postępowania cywilnego* [w:] *Postępowanie rozpoznawcze w przyszłym Kodeksie postępowania cywilnego*, red. K. Markiewicz, A. Torbus, Warszawa 2014, s. 443 i n.; R. Kulski, *Ochrona interesów zbiorowych w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2017, s. 77 i n.

punkt, miejsce, do którego się zdąża; »skutek« – to, co jest następstwem jakiegoś działania, wynik, rezultat, konsekwencja czegoś. Należy więc przyjąć, że są to pojęcia co do zasady rozłączne²⁷.

Zwolennicy drugiego poglądu uznają, że zasadne jest utożsamianie celu (lub celów) i funkcji postępowania cywilnego. Przykładowo można wskazać tutaj na M. Waligórskiego, który zamiennie używał pojęć „cel” i „funkcja” procesu²⁸. W ocenie tego autora, proces cywilny rozpatrzeć należy najpierw z punktu widzenia jego funkcji, czyli celów, jakim ma on służyć, zasięgu jego działania i wyników, jakie może osiągnąć²⁹.

Z kolei część autorów swoją uwagę koncentruje jedynie wokół zagadnienia funkcji postępowania cywilnego³⁰ (albo całkowicie pomijając kwestię celu tego postępowania, albo też poruszając tę kwestię niejako ubocznie, przy okazji analizy funkcji postępowania cywilnego) lub też odnosi się wyłącznie do celu postępowania (pomijając zagadnienie jego funkcji)³¹.

Opowiedzieć się należy jednak za dychotomią pojęć „funkcja” i „cel”. Jak bowiem trafnie podnosił K. Korzan, cel jest zjawiskiem statycznym, pewnym stanem rzeczy, do którego zmierzamy w konkretnej działalności, a tym samym nie można go utożsamiać z działalnością. Funkcja jest natomiast kategorią dynamiczną, wyrażającą się

²⁷ K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. System Postępowania Cywilnego. Tom 8*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2021, s. 219.

²⁸ M. Waligórski, *Polskie prawo procesowe cywilne. Funkcja i struktura procesu*, Warszawa 1947, s. 32.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ W. Broniewicz, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2008, s. 30 i n.; S. Włodyka, *Pojęcie postępowania cywilnego i jego rodzaje* [w:] *Wstęp do systemu prawa procesowego cywilnego*, red. J. Jodłowski, Wrocław 1974, s. 274 i n.

³¹ H. Trammer, *Następcza bezprzedmiotowość procesu cywilnego*, Kraków 1950, s. 14 i n.

w całokształcie czynności ochrony prawnej, które zmierzają do osiągnięcia założonego celu³². Ponadto pojęcie „funkcja” jest wyrażeniem szerokim, inkorporującym zarówno pojęcie „celu” („zadania”), jak i „skutków”³³. W ocenie P. Wieczorka, funkcja jest działaniem prowadzącym do realizacji zamierzenia (celu) w postaci skutku; funkcja jako proces toczy się zawsze w jakimś środowisku, podlega jednak jego uwarunkowaniom, zarówno stałym, jak i bieżącym – stąd też skutek nierzadko nie odpowiada w sposób idealny założonemu *a priori* celowi³⁴.

1.2. Definiowanie celów egzekucji sądowej w nauce prawa

Z. Ziemiński wskazywał, że słowo „cel” odnoszone jest do stanu rzeczy, który jest przedmiotem czyjegoś dążenia. O tak pojmowanym celu, zdaniem tego autora, mówimy wtedy, „gdy chodzi o sprawę o jakiejś istotnej doniosłości, a przy tym zwłaszcza wtedy, gdy chodzi o osiąganie czegoś przez pewien zespół czynności, z tego właśnie punktu widzenia porządkowany”³⁵. Nie można mówić sensownie o celu, nie wymieniając podmiotu, który ten cel wyznacza, albowiem byłoby wielkim uproszczeniem utożsamiać tworzenie prawa tylko z wydaniem przepisów³⁶. Na podstawie tych samych przepisów, zmieniając np. przesłanki ocenne wykładni, można bowiem wyinterpretować różne zbiory norm, które w dodatku mogą zostać ostatecznie w różny sposób usystematyzowane przy zastosowaniu

³² K. Korzan, *Postępowanie nieprocesowe*, Warszawa 1997, s. 10.

³³ K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne...*, s. 220.

³⁴ P. Wieczorek, *Funkcje postępowani egzekucyjnego i zabezpieczającego*, PE 2000, nr 7, s. 26 i n.

³⁵ Z. Ziemiński, *O pojmowaniu celu, zadania, roli i funkcji prawa*, PiP 1987, nr 12, s. 17 i n.

³⁶ *Ibidem*, s. 26.

reguł kolizyjnych³⁷. Jeśli więc prawo traktujemy jako wytwór tak złożonego współdziałania wielu podmiotów, to mówiąc o celach prawa należy odpowiednio określać, komu to w istocie przypisujemy miarodajne wyznaczenie tych celów³⁸.

Podobny pogląd wyraziła I. Bogucka, w ocenie której realizacja celu polega na urzeczywistnieniu stanu rzeczy przez kogoś pożądanego, osiągnięciu tego, czego ktoś chce³⁹.

Odnosząc się do celów egzekucji sądowej⁴⁰, w pierwszej kolejności, z ostrożnością należy podejść do tych poglądów, które przyjmują, że cel postępowania wykonawczego i egzekucyjnego jest tożsamy⁴¹. Przykładowo, w ocenie S. Dalki postępowanie wykonawcze i postępowanie egzekucyjne stanowią jedność, albowiem mają wspólny cel, ukierunkowany na realizację norm prawa

Cele egzekucji
sądowej

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ I. Bogucka, *O pojęciu „funkcja prawa”*, PiP 1990, nr 9, s. 54.

⁴⁰ Co do rozróżnienia celów postępowania egzekucyjnego i egzekucji sądowej – zob. np.: K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne...*, s. 220; T. Zembrzusi, *Funkcje i cele egzekucji sądowej...*, s. 815 i n. W ocenie K. Flagi-Gieruszyńskiej: „Z pewnością wspólnym mianownikiem tych ujęć celu postępowania egzekucyjnego i egzekucji sądowej jest zapewnienie zaspokojenia roszczeń wierzyciela, choć z pewnością drugie podejście odzwierciedla opisaną wyżej odmienną postrzegania postępowania egzekucyjnego i egzekucji sądowej, której przejawem jest to, że egzekucja sądowa immanentnie łączy się ze stosowaniem przymusu państwowego jako narzędzia, którego stosowanie ma prowadzić do zaspokojenia wierzyciela, a postępowanie egzekucyjne obejmuje również inne czynności, również o charakterze nieegzekucyjnym, i dopuszcza, a nawet promuje, również dobrowolne wykonanie świadczenia przez dłużnika (np. poprzez konstrukcję opłaty stosunkowej w przypadku dobrowolnej wpłaty dłużnika – art. 27 ust. 2 u.k.k.) już na etapie prowadzenia postępowania egzekucyjnego, niezależnie od tego, czy doszło do dokonania pierwszej czynności egzekucyjnej” (K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne...*, s. 220). Odmiennie: M. Ged, *Ukończenie sądowego postępowania egzekucyjnego*, Warszawa 2023, rozdz. 1, podrozdz. 1.1.4.

⁴¹ S. Dalka, *Postępowanie cywilne. Postępowanie nieprocesowe. Sąd polubowny. Postępowania pomocnicze. Sądowe postępowanie egzekucyjne. Międzynarodowe postępowanie cywilne*, Gdańsk 1993, s. 79; K. Korzan, *Sądowe postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1986, s. 86.

materialnego⁴². Także K. Korzan uznawał, że cel postępowania wykonawczego i egzekucyjnego jest wspólny i wyczerpuje się we wprowadzaniu w życie norm prawa materialnego⁴³. W nauce niemieckiej pogląd taki prezentował W.J. Habscheid: „Również z punktu widzenia procesowego przedmiotu sporu, postępowanie egzekucyjne służy urzeczywistnieniu roszczeń materialnych. Sprawę roszczenia procesowego rozwiązuje wyrok prawomocny i właśnie ów wyrok – jeśli uwzględnia powództwo – stwierdza prawomocnie, że powód ma prawo do roszczenia w sensie prawa materialnego, które może przeforsować dzięki organom egzekucyjnym”⁴⁴.

Przyjmując taką optykę, należałoby uznać, iż cel wszystkich postępowań (sądowych, sądowo-administracyjnych, administracyjnych itp.) jest tożsamy i jest nim realizacja norm materialnoprawnych. Z takim rozumieniem nie sposób się zgodzić i uznać należy, że cele egzekucji sądowej są specyficzne⁴⁵. Jak argumentował H.F. Gaul, swoistość strukturalna egzekucji jako postępowania niekontraduktoryjnego, niejednolitego, niekoordynowanego, a zwłaszcza jako postępowania podporządkowanego zasadzie formalizmu pozwala tylko w niewielkim stopniu na myślenie w kategoriach zasad w znaczeniu wspólnych zasad podstawowych lub też o przejęciu zasad procesowych przez postępowanie egzekucyjne⁴⁶. „Kognicja sędziego wymaga innego postępowania niż egzekucja prowadzona przez organy egzekucyjne. Czynności egzekucyjne komornika

⁴² S. Dalka, *Postępowanie cywilne. Postępowanie...*, Gdańsk 1993, s. 79.

⁴³ K. Korzan, *Sądowe postępowanie zabezpieczające...*, s. 86.

⁴⁴ W.J. Habscheid, *Streitgegenstand im Zivilprozeß und im Verfahren der Freiwilligen Gerichtsbarkeit*, Bielefeld 1956, s. 125.

⁴⁵ Por. F. Zedler, *Postępowanie opiekuńczo-wychowawcze*, Warszawa 1986, s. 109 i n.

⁴⁶ H.F. Gaul, *Ochrona prawna w egzekucji w świetle podstaw konstytucyjnych i dogmatycznych*, PPE 2003, nr 1, s. 41 i n. (tłum.: W. Graliński, J. Bodio).